

Интегриране на безопасните и здравословни условия на труд в управлението на предприятието (Резюме на доклад на Агенцията)

Организациите подхождат към безопасните и здравословни условия на труд (БЗУТ) по различен начин: тези, които нямат достатъчен опит в тази област, просто реагират според случая на трудовите злополуки, професионалните заболявания и отсъствията от работа, а други се стремят да управляват безопасните и здравословни условия на труд по-системно и дори проактивно, като ги интегрират в цялостното управление на организацията. Целта на настоящия доклад е да предостави данни и информация за това как безопасните и здравословни условия на труд могат да бъдат включени в общото управление на предприятието и по този начин да се постигне по-безопасна и здравословна работна среда и по-добра обща организационна ефективност.

Настоящият доклад съдържа три основни части, като всяка от тях е с различен специфичен акцент: преглед на литературата, преглед на съпътстващите политики и примери за добри практики.

Преглед на литературата

В настоящия преглед се прави обзор на свидетелствата от литературни източници за това как в дадена организация безопасните и здравословни условия на труд могат да се управляват най-ефективно, както и до каква степен те следва да бъдат интегрирани в цялостната ѝ управленска и делова структура.

Прегледът на литературата се концентрира на първо място върху въпросите, свързани с интегрирането на безопасните и здравословни условия на труд в управлението. Разглежда се разликата между традиционното и системното управление на безопасните и здравословни условия на труд, както и прилагането и ефективността на системите за управление на БЗУТ. Обръща се внимание и на начина, по който безопасните и здравословни условия на труд могат да бъдат свързани с програмите за управление на качеството и осигуряване на здравословни условия на труд (например чрез популяризиране на здравето на работното място). Тъй като е възможно в организациите да има въведени едновременно няколко системи за управление и/или стандарти за системи за управление (на качеството, опазването на околната среда и БЗУТ), също така е вероятно да възникне необходимост от тяхното интегриране. Ето защо се разглежда и въпросът за „интегрираните системи за управление“ (ИСУ).

Изследователите са единодушни, че управлението на безопасните и здравословни условия на труд трябва да се разглежда като част от цялостната структура на управление, а не като отделен делови процес. Съществува убеждение, че колкото повече безопасните и здравословни условия на труд се обвързват с основните дейности на дадена организация, толкова по-ефективно ще функционират те в периоди на организационна промяна (предизвикана например от икономически проблеми, сливания, намаляване на дейността или бързо технологично обновяване). Един от възможните проблеми, свързан с пълното им интегриране, обаче възниква от вероятността безопасните и здравословни

условия на труд да получават по-нисък приоритет в сравнение с други проблеми: в много случаи на първо място се решават въпросите, които се възприемат като неотложни, а при равни други условия производствените проблеми обикновено се оказват много по-належащи. Поради това някои експерти подчертават значението на това безопасните и здравословни условия на труд да се разглеждат като „политическа програма“, която трябва да се подкрепя, тъй като понякога се конкурира с други програми (например производствените).

Постигането на положителни резултати в осигуряването на безопасни здравословни условия на труд означава много повече от внедряването на система за управление на БЗУТ, която е добре интегрирана с други съществуващи програми и системи за управление. Освен това организациите трябва да обръщат внимание на културните и политически аспекти на работното място – въпрос, който се разглежда във втората част на прегледа на литературата.

Резултатите от прегледа на литературата потвърждават следното:

- Съществуват множество изследвания, както и интерес към темите, свързани с управлението на безопасните и здравословни условия на труд и интегрирането им в цялостните управленски и делови процеси.
- Изследванията върху ефективността на управлението на безопасните и здравословни условия на труд са все още в детската си фаза, като им предстои да разрешат някои методологични трудности.
- Описанията и примерите за системи за управление на БЗУТ показват, че те са фокусирани основно върху безопасността (предотвратяването на злополуки), а не върху предотвратяването на другите отрицателни въздействия върху здравето, свързани с работното място.
- Оказва се, че няма много примери за системи за управление на БЗУТ, насочени към организационните рискове и психосоциалните ефекти върху здравето (например насилие и конфликти на работното място, проблеми, произтичащи от работата на смени или продължителното работно време и др.).

- Поначало нестандартната заетост (временна или на непълно работно време, работа от разстояние и др.) и заетостта в малките и средните предприятия могат да се разглеждат като две важни области, които поставят сериозни предизвикателства пред управлението на безопасните и здравословни условия на труд.
- Друго предизвикателство пред изследователите е по-нататъшното проучване на ефективността и качеството на стратегиите/процесите на управление на БЗУТ и тяхното съответствие на изискванията на Рамковата директива.⁽¹⁾

Преглед на политиката за безопасни и здравословни условия на труд

Формирането, прилагането и насърчаването на интегриран, проактивен подход към управлението на безопасните и здравословни условия на труд се подкрепя от политики и практики, установени на международно, европейско и национално равнище. В доклада са представени и тези политики и практики, чиято цел е да се насърчава и подкрепя интегрирането на проблемите на безопасните и здравословни условия на труд в управлението. В него се разглеждат стратегии, правни разпоредби, стандарти, насоки, програми и кампании, предприети и проведени от различни заинтересовани лица, като международни организации, органи на ЕС, правителства, сдружения на работодатели и работещи, инспекции по труда, осигурителни институции и т.н.

Политиките, свързани с управлението на безопасните и здравословни условия на труд, включват както задължителни, така и доброволни мерки. В Европейския съюз нормативната уредба за управление на безопасните и здравословни условия на труд по системен начин и за внедряване на системите за управлението им е установена от Рамковата директива. Директивата определя основните цели на управлението на БЗУТ и мерките, необходими за постигане на тези цели. Прилагането на законодателството се подкрепя от различни доброволни инициативи, насочени към подобряването на безопасните и здравословни условия на труд. Международната организация на труда (МОТ) играе важна роля за насърчаване на прилагането и доброволното внедряване на системите за управление на БЗУТ. Подходът на МОТ се подкрепя от множество национални практики, включително насоки и програми за насърчаване на национално равнище.

Описанията в доклада примери за успешни действия в различни страни от ЕС потвърждават, че:

- Разработването и въвеждането на политики за управление на безопасните и здравословни условия на труд изисква сътрудничество между различните заинтересовани страни, включващи правителства, осигурителни институции, работодателски организации и профсъюзи. Това сътрудничество е ключов фактор за успех.
- Могат да се използват различни стимули (включително осигуряване на безплатни семинари, инструменти и обучение),

⁽¹⁾ Директива на Съвета 89/391/ЕИО от 12 юни 1989 г за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място.

с които да се повиши мотивацията на организациите да подобряват управлението на безопасните и здравословни условия на труд.

- Един от основните фактори, оказващи влияние върху дълготрайното въздействие на тези политики, е устойчивостта, която трябва да се насърчава активно.
- Необходимо е по-нататъшно разработване на тези политики и практики, за да се осигури по-добро интегриране на всички проблеми, свързани със безопасните и здравословни условия на труд, в рамките на цялостните управленски и делови процеси.

Проучване на конкретни случаи

Много организации са заинтересовани да полагат системни и непрекъснати усилия за подобряване на безопасните и здравословни условия на труд. Някои от тях надхвърлят простото съблюдаване на нормативната уредба и предприемат дейности, чиято цел е културата на безопасни и здравословни условия на труд да се интегрира в общата корпоративна култура. В тези организации управлението на БЗУТ обикновено се разглежда като неразделна част от управлението като цяло. Представените в доклада случаи от практиката включват примери и съвети за добри практики как безопасните и здравословни условия на труд могат да се включат в общите управленски и делови процеси. В него са подбрани 20 случая и кратки примери от практиката в 12 страни от ЕС.

Случаите показват, че освен множеството други положителни ефекти подобренията в управлението на безопасните и здравословни условия на труд могат да доведат до:

- подобряване на мотивацията на работниците, както и засилен процес на оценка на риска и измерване на ефективността на безопасните и здравословни условия на труд,
- подобряване на работните условия и благосъстоянието на работещите и, в резултат на това, намаляване на дела на трудовите злополуки, броя изгубени поради злополуки и професионални заболявания дни и свързаните с това разходи.

В много от примерите в доклада са представени организации, които непрекъснато се стремят да подобряват работните условия и безопасността и здравето на работниците си. Това се дължи не само на причини от морален характер, но и на убеждението им, че създаването на безопасна и здравословна работна среда води до ограничаване на загубите и до подобрения в производителността и конкурентоспособността. Те считат, че ефикасното управление на безопасните и здравословни условия на труд е тясно свързано със стратегическите дейности, чиято цел е повишаване на цялостната ефективност на организацията.

Достъп до доклада

Пълният текст на доклада на английски език можете да намерите на уебсайта на Агенцията на адрес: <http://osha.europa.eu>, откъдето може да бъде изтеглен безплатно.

Настоящата публикация е публикувана на всички езици на ЕС на адрес: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Европейска агенция за безопасност и здраве при работа

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ИСПАНИЯ

Тел. +34 944794360, факс +34 944794383

Ел. поща: information@osha.europa.eu

